

RODOLJUB

Za oznanila plačuje se od štiri-stopne petit-vrste 16 vin. če se enkrat tiska; 24 vin. če se 2krat, in 30 vin. če se 3krat ali večkrat tiska.

Pisma izvolijo naj se frankirati. Rokopisi se ne vračajo.

11. števil.

V Ljubljani, dne 4. junija 1903.

XIII. leto.

Jugoslovansko vprašanje.

Nemci so nekaj časa veliko gibanje na Hrvatskem gledali prav prijazno — dokler so namreč mislili, da napelje to gibanje vodo na njihov mlin in jih podpre proti Madjarom. Čim pa so zapazili, da zadobiva to gibanje samostalen značaj, spreletela jih je zona in začeli so temu gibanju nasprotovati, zlasti odkar smo se oglasili Slovenci in odkar se kaže, da se tudi med Hrvati in med Srbi vrši približevanje. To zблиžanje Hrvatov, Srbov in Slovencev je Nemce navdalo s strahom, ker spoznavajo, kaj bi bili Jugoslovani, ako bi se vstvarila kompaktna jugoslovanska opozicija.

Ta strah Nemcev je dobil pregnantnega izraza v članku, ki ga je priobčila odlična dunajska revija „Zeit“. Iz tega članka je razvidno, v čem vidijo Nemci nevarnost za svoje gospodarstvo in za svoje prodiranje na iztok in s kakimi sredstvi mislijo, da bi se nas dalo oslabiti in vzdržati pod nemškim podplatom. „Zeit“ piše med drugim:

„V najnovjšem času je zopet oživel veliko politično vprašanje, glede katerega se je že celo človeško dobo, od ustanovitve dualizma, mislilo, da je izginilo z dnevnega reda: namreč jugoslovansko vprašanje. Sicer je imela ves ta čas tako avstrijska kakor ogrska državna polovica dosti posla s svojimi Jugoslovani, a vendar samo s svojimi. Madjari niso prišli nikdar s svojimi Hrvati do mirnega, gladkega razmerja vzlic široki avtonomiji, ki so jim jo dali, vzlic poštenim prizadevanjem za nagodbo. Koliko posla so nam dali Slovenci, zadostuje, če se omeni eno ime: Celje, da se spomnimo neskončnih borb in težav. Ali v obče je imela Cislitvanska in Translitvanska na jugu samo s svojim „trdim orehom“ opraviti. Kazalo se je, da je velika razdelitev države l. 1867. razdelila hrvatsko-srbsko gibanje na eni strani in slovensko gibanje na drugi strani drugo od drugega in misliti se je moglo, da za vedno. Na tem — se je menilo — ne izpreminja ničesar ne povse jasni državno-pravni položaj Dalmacije Ali v najnovjšem času se je ta položaj popolnoma premenil. Jugoslovansko vprašanje zadobiva iznenada zopet oni značaj, ki ga je imelo v začetku in ki ga je, kakor se kaže, samo začasno izgubilo: značaj problema celokupne monarhije. To vprašanje se bistveno razlikuje od vseh drugih narodnih vprašanj Avstrije in Ogrske. Ono je, dasi je to v nasprotju z vso dualistično uredbo, vendar postalo „skupna zadeva.“ Službeni krogi zapirajo pred tem seve oči in si maše ušesa in g. Körber izjavlja s formalizmom preprostega birokrata: kar je izven moje kompetence, to je tudi izven mojega horizonta. Ali činjenice so močnejše od papirja in nagoni rase močnejši od paragrafov.

Hrvatje, Srbi in Slovenci pozabljajo na raznovrstne protivnosti, ki jih sicer dele, in se ostentativno približujejo drugi drugim. Vladna politika, ki pospešuje ta proces zedinjenja, je državi v največji meri nevarna, naj izhaja že od Ogrske ali od Avstrije, naj bo aktivna ali samo pasivna. Kajti tu se stvarja strašen klin narodov, ki mora nekega dne razbiti dualistično državo, s tolikimi mukami najdeno obliko izravnjanja avstrijskih in ogrskih sil. Kdor hoče uganiti, kar more biti v prihodnosti, si mora poklicati v spomin preteklost, prve začetke jugoslovanskega gibanja. Tedaj se je pojavilo pod imenom „ilirizma“ Tisto samoljubje s katerim prav mala plemena čuvajo svoje posebnosti in jih najodločnejše branijo proti svojim najbližjim soplemenikom, razdelilo je Slovence, Hrvate in Srbe. Modra državna politika sme in mora tako stanje stvari porabiti v svojo korist; ona mora poedinim deželam in delom naroda omogočiti, da bodo sami zase v mirni osamljenosti zadovoljni. Naj se gleda, da se ustvari prilično nasičene narodne eksistence, da se prepreči združevanje nezadovoljnih in lačnih. Pri nas bi se dobro storilo, če bi se Slovincem pustilo, da svobodno razvijajo svoje kulturne težnje: kolikor več izobraževalnih zavodov dobe, toliko trdnjše nasipe napravijo proti svojim bratom in sosedom. Madjarom bi se moglo resno svetovati, da se pobrinejo za čim hitrejšo pomirjenje Hrvatov, mi nismo pri tem nič manj interesirani, kakor oni sami. Obe vladi bi se morali, namesto da se pred jugoslovansko nevarnostjo igrata slepe miši, odkrito in brez odlašanja porazumeti, kaj naj se stori v tej res skupni zadevi. Vlade so primorane, delati narodnostno politiko, ko se stranke žal povsod omejujejo na narodno politiko.

Avstro-Ogrska ne sme dopustiti, da se na njeni meji ustanovi kaka velika jugoslovanska država in isto tako ne sme dopustiti, da se doma ustanovi kompaktna jugoslovanska opozicija. Kakor moramo v balkanskih deželah itina roko ustanovitvi malih držav, isto tako moramo v svojem lastnem ozemlju delati na osamljenost malih plemen. Jugoslovansko vprašanje se mora rešiti s te in z one strani Litve, dokler so Slovenci, Hrvati in Srbi razdeljeni in dokler jih držimo razdeljene. Njihovo zedinjenje v veliko nacionalno-politično organizacijo bi bila nesreča. Ako se pogleda etnografsko karto monarhije, vidi se na jugu široka kompaktna slovanska masa od Maribora do Kotora od Gorice do Zemuna. Ako se ti štirje milijoni hkrati na edinstveno komando dvignejo, more to za celokupno državo biti dosti nevarnejše, nego so za avstrijsko polovico kdaj bile češke zadeve. Čehi so osamljeni, velik slovanski jezikovni otok ali ven-

dar samo otok. Ali za našimi južnimi Slovani stoje narodi balkanskih držav s svojimi večnimi nemiri in hrepenenji. Ali se hoče pustiti, da iz te geografije postane — zgodovina?“

Tako piše „Zeit“. V tem članku se zrealijo nemške pretenzije in nemške bojazni. Komentara temu članku ne bomo pisali ali želeli bi, da bi vsako slovensko srce prešinila zavest, da od Celovca do Carigrada prebiva en narod, čigar bodočnost je v njegovih lastnih rokah.

Štajerski Slovenci za Hrvate.

Za Ljubljano so prišli štajerski Slovenci, ki so l. t. m. na velikem shodu v Celju izrazili svoja topla bratska čustva zatiranim Hrvatom ter izrekli svoje ogorčenje krvnemu paševanju Khuena-Hedervaryja in njegovih brezsrčnih mamelukov. V ta namen se je zbralo na prostem zunaj Celja do 4000 Slovencev vseh slojev. Razumništvo iz Celja in vseh sosednjih trgov je bilo seveda polroštevilo zastopano, a še bolj nas je veselilo, ko smo videli prihajati cele okrašene vozove korenjaških kmečkih okoličanov. Na shod sta prišla državna poslanca dr. Ferri in vitez Berks, deželna poslanca dr. Hrašovec in dr. Dečko, ter več zastopnikov hrvaškega časopisja.

G. dr. Serneec je shod otvoril, pozdravil vsak stan posebej, posebno navzoče Hrvate, ki naj nas zapuste s prepričanjem, da smo si edini nele v sreči, temuč tudi v nesreči.

Dr. Hrašovec pokaže na črno zastavo tik odra, češ, ta zastava ne visi brez vzroka. Žalost nas je sklicala, da ji damo duška. Opisuje lepe lastnosti Hrvatov, njih slovečo gostoljubnost, mehkosrčnost, a tudi junaštvo, ako je treba. Zgodovina hrvaškega naroda je tudi zgodovina malega slovenskega naroda. Oba sta delila vedno žalost in veselje. Pojasnjuje, da so imeli Hrvati svoje državno pravo, svoje vladarje, svoje svoboščine glede davščine in vojakov in kako so se Madjari v teku let polastili hrvaških pravic. In kdo je bil dober, da je rešil Avstrijo in puntarjem tilnik uklonil leta 1848? (Klici: Slava Jelačiću!) A kako se to sedaj povrača Hrvatom! Nemci in Madjari so napravili med nami in Hrvati umetno mejo z delitvijo v Cis in Trans, da bi pri nas Nemeec, v onostranski državi pa Madjar pometal, kakor bi hotel. Potem pojasnjuje finančno nagodbo, in kako se ista krši v vseh strokah kot maščevalnost Hrvatom za leto 1848. Posebno od leta 1883, odkar vlada ban Hedervary, vlada le kruta sila, prezirajo se vse postave. (Viharni klici: Proč z banom! V Afriko ž njim! itd.) Ta doba ni mogla biti srečna za hrvaški narod, danes ne vstaja le hr-

vaško meščanstvo in razumništvo temuč priprosto ljudstvo, kmetje. Do tega je bilo treba velike sile. Nadalje govori o prispevanju Hrvaške za skupne zadeve, kako se ne delajo o teh izdatkih niti proračuni niti računi, kako se Hrvaška gospodarsko zanemarja in izžema. Madjarom je isto kot pri nas nemčur: izdajalska duša. Celu regnikolarna deputacija, ki sestoji iz Madjarov, je izprevidela, da se godi tu Hrvatom velika krivica. Političnih pravic Hrvatje sploh nimajo, volilno pravico ima le dobrih 5%, a še ti so banovi poslušni ali prisiljeni sužnji. Od zadnjega beriča do bana, vse je narodu hrvaškemu nasprotno. Sedaj, ko je struna počila, se dela z bajoneti in puškami. In vendar bi bilo treba le krivičnega bana odstraniti, uvesti postavo, in mir bi se vrnil. Hrvatom je cela Evropa hvalo dolžna. Želimo Hrvatom boljšo bodočnost, da bi preživeli to dobo krutega preganjanja!

Dr. Karlovšek pravi, da smo prišli skupaj žalovat, pa tudi izražati ogorčenost proti krutemu tiranstvu bana (Hrupni klici proti banu.) Opisuje istotako zgodovino hrvaške svobode, dokler ni prišla ciganska hunska druhal iz Azije. Na eni strani izkoriščajo Madjari Hrvaško gospodarsko in politično, na drugi strani pa jo duševno zanemarjajo. Potem dela sarkastično paralelo med madjarskim uradovanjem in šolstvom na Hrvaškem z razmerami in davčnimi doneski Slovencev na Štajerskem. (Vladni zastopnik se nervozno vzdigne.) Hrvaški ban in njegovi uradniki so vedno znali ugonobiti v kalu vsak upor. Poslanci niti z volilci ne smejo občevati. Seljaki nimajo kaj več izgubiti. Pravica ali pa smrt! (Vihar. „Proč z Madjari, proč z banom!“) Avstrija posreduje v Macedoniji. Naj napravi najprej mir in red v avstrijski Macedoniji. (Viharno pritrdjevanje.) Ostro obsoja Körberjevo postopanje, ki ni pripustil hrvaških poslancev k cesarju. Tudi pri nas imamo razne bane in niso razmere, kakor bi morale biti. Svoj govor zaključil: Prej bodo tekle reke nazaj, kakor bo odnehal probujeni hrvaški narod. Proč z madjarskimi šovinizmi! Proč z madjarsko vlado! Proč z banom! Živela slovensko-hrvaška vzajemnost! Živela prerrojena Hrvaška! (Burno pritrdjevanje, klici ogorčenja.)

Dr. Kukovec prečita sledeči

resoluciji :

I. Grozovlada Khuen-Hedervaryja na Hrvaškem in Slavoniji je v protislovju z vsakim človeškim in pravnim čustvom, kaže očividno namen, da se na korist madjarstva uniči narodno in državno pravo Hrvatske, kar bi bilo na očito škodo Slovencev in Hrvatov tudi v tej državni polovici, Slovanov sploh, in našemu cesarstvu.

Sedanji vladni sistem Khuenov je privedel kraljevini Hrvatsko in Slavonijo po krivičnem tolmačenju hrvatsko-

ogrske nagodbe do popolnega gospodarskega propada.

Od vlade se prelamljajo ustavno zajamčene državljanske pravice, vzlasti osebna svoboda, svoboda tiska in združevanja, protizakonito se razobeša madjarska zastava in usiljuje se madjarski jezik na Hrvaškem ozemlju, kar je očitno v nasprotju z ustavo.

Z ozirom na ta dejstva izražamo na ljudskem shodu zbrani Slovenci vseh stanov svoje ogorčenje nad vnebovpijoče krivično vlado Madjara Khuena, odločno ugovarjamo proti temu, da skupna vlada podpira vlado na Hrvaškem in da daje banu grofu Khuenu na razpolago skupno vojsko ter jemlje na pomoč tudi vojaštvo iz naše državne polovice.

Odločno tudi obsojamo izzivajoče postopanje ministrskega predsednika Körberja, kateri je preprečil sprejem hrvaško-slovenske deputacije poslancev pri presvitem cesarju in kralju trojedine kraljevine Hrvatske, Slavonije in Dalmacije ob priliki, ko je omenjena deputacija došla na Dunaj prosit pomiloščenja na smrt obsojenih bratov onstran Sotle.

Končno izražajo na ljudskem shodu zbrani Slovenci iz vseh delov slovenskega Štajerja prepričanje, da poprej ne bo miru in zdravih razmer na Hrvaškem, predno se ne odstrani Khuen-Hedervary in predno se ne začne strogo izvajati določbe ustave.

II. Krivice, ki se gode od strani Turkov macedonskim kristjanskim Slovanom, so vnebovpijoče. Sedanji sistem iztrebljenja kristijanov bi privedel do tega, da izgine poslednji Slovan na makedonskem ozemlju.

Od Avstrije in Ruske predlagane preosnove, ki so imele namen olajšati Makedoncem vsaj deloma njihov neznosni položaj, so ostale breuspešne.

Ker torej turška vlada ni zmožna človeško vladati nad kristjani, vidimo edino rešitev Makedoncev v njih popolni osvoboditvi od turškega jarma.

Izražamo torej želje, da velevlasti, med njimi tudi Avstrija, vplivajo na to, da postane Makedonija neodvisna.

Vsestransko pritrjevanje. Tisoče rok se vzdigne kakor ena.

Marinov iz Zagreba tolmači hvaležna čustva Hrvatov za naše simpatije. Največja zaščita Hrvatov v teh težkih dneh je ljubav slov. naroda. Navaja simpatije vsega evropskega časopisja, le hrvaški službeni časniki širijo grde laži. Prečita imena dosedaj ustreljenih in težko ranjenih Hrvatov. Govor mladega navdušenega hrvaškega rodoljuba je napravil najgloblji utis.

V imenu soc. demokratov govori K. Linhart iz Trsta zelo rezko, tako, da vladni zastopnik ne zdrži na prostoru. Izjavi, da se soc. demokratiško delavstvo pridružuje s stališča, da je vsako zatiranje nemoralno. Ali je sploh mogoče, da se zdrži na banski stolici kot kraljev namestnik človek, kateremu se je dokazalo, da je sleparil. Na stolici sedi moralna propalica, subjekt, ki spada v ječo. V tem smo prekosili Rusijo na Finskem. Na dvoru se slušajo le v prvi vrsti veliki uradniki. Ban je bil tam gori popreje sprejet, slovan-skim poslancem pa so se pred nosom na predrzen način zaprle duri. Solidarno se izjavi za vse točke resolucij ter pravi, da je treba to ogorčenje zanesti med narod in one, ki padajo na kolena, če le vidijo črno-rumeno za-

stavo. (Njegov govor se je neprestano viharno odobral.)

Dr. Ferri se prisrčno zahvaljuje za simpatije ter nazdravi Slovencem.

Nato zaključil dr. Serbec to importantno manifestacijo s slava-klici na cesarja, ki je baje zadnje upanje v teh usodnih dneh. Množica zapoje razkritih glav „Lepa naša domovina“ ter se razide v najlepšem redu. Dasi je ob pričetku pol ure močno lilo, ni se nihče umaknil s prostora. Taborilo se je pod dežniki ali tudi brez njih, kar pač najbolje kaže, da so se vsi zavedali resnobe prireditve. Taka razumevanja vzajemnih idej govore zelo pohvalno za politično zrelost štajerskega slovenstva, osobito kmeta in delavca.

Italijani proti Avstriji.

Italijanski irredenti je dobro došel povod zaradi dogodkov na inomoški univerzi, da daje na vse grlo duška svoji mržnji zoper Avstrijo. Po celi Italiji doni klic: »Pereat Avstrija!« V Turinu so se med predstavo v gledališču delili listki z napisom: »Živela Trident in Trst!« V Rimu sta celo policijska komisarja Auden in Guastalla pospeševala protiavstrijske demonstracije ter ju je minister notranjih zadev premestil. V narodnem gledališču v Rimu so se vsak večer ponavljale protiavstrijske demonstracije. Klicalo se je: »Evviva Trident in Trst!« »Pereat Avstrija!« »Živel Oberdank!« Oblasti so morale gledališče zapreti. »Avanti« nasvetuje, naj se nabirajo prostovoljni doneski, da se ustanovi v Inomostu zraven državnih italijanskih paralelk cela italijanska univerza, kar bi avstrijsko vlado prisililo, da ustanovi tudi v Trstu popolno italijansko vseučilišče. Velike demonstracije so se godile tudi v Neapelju, Palermu, Mantovi, Mesini in Cataniji. Povsod so bili izgredi tako veliki, da je morala policija posredovati ter mnogo demonstrantov zapreti. Posebno avstrijski konzulati so povsod predmet, nad katerimi si hočejo demonstranti hladiti jezo.

Škof Strossmayer o hrvaških dogodkih.

Poročevalec lista »Die Zeit« je imel te dni razgovor s škofom Strossmayerjem, ki gotovo ni ekstremen politik. Škof je rekel: »Mi Slovani se ne odrečemo upanju in zaupanju na svojo bodočnost, tudi tukaj na jugu ne, in zato smo tudi mi Hrvati odločni, svojo individualiteto ohraniti in razviti. Mi vodimo obrambno vojno zoper tiste, ki bi nas radi udušili. V sedanjem položaju smo seveda mi slabši. Nemci v Avstriji in Madjari na Ogrskem so sklenili zvezo, da si medsebojno zagotovijo vlado, in mi Slovani se moramo stisniti na stran, ako nočemo dobiti udarcev. Toda nobena zveza ne traja večno. Bodočnost bo vse uredila, njej se mora prepustiti rešitev vprašanja. Sedaj mora pač vsak, ki hoče kaj doseči, romati k Széllu v Budimpešto ali h Körberju na Dunaj. To sta pač imeni gospodov, ali kaj naj to pomeni? Svetovna zgodovina je dolga, in kar je danes, že morda jutri ne bo več. Madjari delajo, kakor bi hoteli ves svet madjarizirati. Ako bi šlo tako, kakor Madjari hočejo, bi v državi

krone sv. Štefana kmalu ne bilo drugega kot Madjar! Madjari razumejo se spraviti do veljave. Vkljub svojemu razmeroma malemu številu ropotajo bolj kot veliki kulturni narodi Nemcev, Francozov in Angležev skupaj. Toda to nič ne pomeni. Bodočnost je zavita v temo, in kdo more vedeti, kaj se zgodi. Morebiti še doživimo, toda jaz sem star mož, devetdesetih let, in kmalu me odpokličejo v državo večnosti, kjer ne bo preprirov. Hrvati seveda niso številni, pa še lahko postanejo. Del Madjarov je izšel iz Slovanov. Hrvati niso osamljeni. Hrvati in Srbi so en narod, in le vera in historični razvoj nas loči. Usodni razdvoj med Srbi in Hrvati bo ponehal. Le ščuvanje mora ponehati, ki žene Hrvate, Srbe in Madjare drugega proti drugemu.«

Dopisi.

Iz Črnomlja. Glasom dopisa iz Novega mesta v »Slovencu« z dne 23. t. m. št. 116 pod naslovom »Naše železnice« sklical je mestni župan novomeški shod mestnih trgovcev in obrtnikov. Na tem shodu razpravljalo se je poleg raznih železničnih potreb tudi o dopolnitvi dolenjskih železnic. Da se Novomeščanje potegujejo za progo Novomesto-Brežice je čisto umevno. Mi Belokranjci privoščimo Novomeščanom in ostali Dolenjski vse mogoče proge. Odločno pa ugovarjamo temu, kar se je po tem shodu o podaljšanju dol. železnice v Belokrajino govorilo. Dopisnik nas Belokranjcev kratkomalo niti ne spozna vrednim železnice in nam kar odreka vsako pravico zahtevati železnico. Predbaciva nam, da nimamo poleg malo vina in malega osebnega prometa nič za izvoz. Dobro, če imate Vi Dolenjci premog ima ga tudi Belokrajina. Če bi bil Vaš premog podlaga za različna industrijska podjetja in bi dal stotinam delavcem kruha, mislim, da ravno tako tudi naš. Sploh ima Belokrajina vse iste ugodnosti za promet in izvoz kakor Dolenjska. Belokrajina imela je že lepo cvetočo železno industrijo v Gradacu, katera pa se je radi pomanjkanja železnice opustiti morala. Sploh železnica povzdigne promet in izvoz, in če sta taista po drugih krajih Dolenjske povzdignila, pripomogla je k temu edino železnica. Kakor znano bila je dol. železnica vzlasti proga Grosplje-Novomesto prva leta pasivna, ali danes ni le aktivna, ampak se celo po deželi plačana garancija odplačuje. Radi tega nikakor nima proga Novomesto-Brežice prednosti, katera bi promet dol. železnic vsled zveze s Hrvaško povzdignila, če že danes zadostuje promet brez vsake zveze za rentabiliteto dol. železnic. Ampak skrbeti je treba, da se tudi drugi kraji dežele Kranjske, pred vsem Belokrajina zveže z dol. železnico. Zadostno se je že na različnih mestih povdarjalo, da je ravno železnica najvitalnejšega pomena za Belokrajino. Danes je že večina vasij, katere nimajo poleg otrok in starčkov, niti jednega moškega doma, ampak vse je v Ameriki. Ali to ni čudo! od kod naj tudi Belokranjec dobi kaki groš? Industrije sedaj nima, drugih svojih pridelkov ne more prodati, še to malo vina, kar ga je počel vsled novih nasadov pridelovati, ne more prodati. Ali kam bode potem z vinom, ko bodo vsi vinogradi, kar jih je nasajenih,

rodili? Belokrajina ima dosti rodovitnega polja, katerega večina pa je danes pusta in neobdelana leži, ker kmet ne more svojih pridelkov prodati; ima obilo lepih sadnih vrtov in v dobrih letih ostane obilo sadja na drevju in segnije, ker ga nima kdo obrati in komu prodati. Edino živinoreja in prašičereja je danes edina opora Belokranjca, iz katere denar dobi, in ravno ta del narodnega gospodarstva sam, tvoril bi lep promet železnice. Potem imamo dosti lepega lesu po gorah in v ravnini, obilo lepe zemlje za različna opekarska in lončarska podjetja in veliko drugih virov za promet, kateri bi še le potem, ko dobimo novo železnico oživeli. Obžalujemo le, da se Novomeščanje na tako egoistično, da ne rečem hujše, stališče stavijo in se hočejo na račun in škodo Belokrajine opomoči. Novomeščanje in skoraj vsa Dolenjska uživata itak že vse dobroto železnice, tedaj bodite tudi tako človekoljubni, da tudi nam Belokranjcem privoščite železnico. Belokrajina že sedaj tako vidno in rapidno propada, da, ako se bode še nekoliko let, z železnico odlašalo, popolnoma propade. Belokrajina se sedaj v svojih kupčijskih in prometnih zadevah gravituje na sosedno Hrvaško, in že s tega stališča bi se moralo skušati, jo na ostalo Kranjsko privezati, da ne bi bila zmiraj le kakor od vseh stranij zapuščeni privešek Kranjske. Radi tega in kot avstrijski državljani in davkoplačevalci apelujemo in prosimo brez izjeme vse odločilne faktorje, pred vsem naše gg. deželne in državne poslance, da z vsemi močmi delujejo in pospešujejo nadaljevanje dol. železnic v prvi vrsti v Belokrajino.

Domače in razne novice.

— »Slovenec« je bil sodno obsojen, da priobči razsodbo protnege sodišča v pravdi dr. Ferjančiča proti dr. Lampetu in J. Rakovcu. Izpolnil je to dolžnost na jako »prefrigan« način. Pod pretvezo, da se je prepozno spomnil svoje dolžnosti, je poleg običajnega glavnega lista izdal še štiri strani obsegajoč drug list, z isto tekočo številko in z istim datumom. V tej številki je natisnil razsodbo. Tako obstoji ena in ista številka »Slovenca« iz dveh listov. Izdati tako številko ni dovoljeno po tiskovnem zakonu; »Slovenca« sme iziti vsak dan le ena redna številka, nikakor ne dve številki. Če hoče izdati dve ali več številke en dan, mora te imenovati posebne izdaje. V redni izdaji ni razsodbe; »Slovenec« jo je priobčil v drugem, nalašč posebej prirejenem listu, ki se more smatrati samo kot posebno izdajo. Objavljenje razsodbe torej že v tem oziru ni pravilno. »Slovenec« si je pomagal s to zvijačo z namenom, da bi brumni klerikalci, njegovi čitatelji, ne izvedeli razsodbe. Koj, ko smo videli tisti številki, nam je bilo jasno, da vsi naročniki gotovo ne dobe obeh listov, glavni redni list brez razsodbe in posebno izdajo z razsodbo, in da je bila ta naša slutnja utemeljena, nam priča pismo, ki smo je dobili z Dunaja. V tem pismu je rečeno med drugim: »... Iz prva

Dalje v prilogi.

se mi je jako čudno zdelo, da sta dve različni številki istega datuma, pozneje pa so se mi odprle oči. Očividno je »Slovenec« moral prinesiti razsodbo; ker mu pa ravno tako očividno ni bilo ljubo, da bi klerikalci izvedeli za razsodbo, je dal natisniti dve različni številki: v eni je razsodba, v drugi je pa ni; druga je bila poslana vsem naročnikom, prva pa ne; vsaj v ka varni Beethoven, v katero sem prišel, so imeli samo prvi izvod »Slovenca«, v katerem ni razsodbe. »Slovenec« se očividno ni ravnal po razsodbi, da mora — kakor običajno — priobčiti razsodbo na prvem mestu v sobotni številki (Op. ured.: V sobotni redni številki, ne v posebni izdaji) — ter s tem na vsak način ogoljufal sodišče. — Sodišču je ime pisatelja tega pisma na razpolaganje.

— **Kaznovana sv. Neža.** Pa recite, da niso veleumni naši kaplančki. Ti ljudje znajo vse, prav vse. Razumejo se na židane rutice ravno tako dobro, kot na sveto pismo. — Toda zadnje čase pričeli so lesti celo na deske, ki pomenijo svet. Upoga slovenska Talija jim sicer trdovratno kaže hrbet, ker težko prebavlja krasote iger à la sv. Neža, sv. Bolfenk, strah v Kurji vasi itd. Toda če si vbije kaplan kaj v glavo, ne jenja za noben denar, temmanj ker ve, da z odkritosrčnostjo in pravilnim izvrševanjem svojega pastirskega poklica pri škofu itak nič ne opravi. A enemu je vendar spodletelo. Leskovški kaplan France Vrhovec pretolkel je gimnazijo v Alojzijevišču. Tam je imel sicer mnogo prilike igrati »tetera«, toda vseh podrobnosti teh »špilov«, pa vendar ne pozna. In tako se je revčku pripetilo, da je v Leskovcu ne da bi to naznanil pristojni oblasti, s svojimi devicami igral sv. Nežo, in sicer trikrat, prvič za »gmejn folk« po desetici, drugič za »nobel ljudie« kar po kronci, tretjič pa à la »Ausverkauf« za vse vkup brez vstopnine, toda z opazko, da se radodarnosti ne stavijo meje. Roka pravice pa je posegla s prozaično resnostjo med vsa ta Bogu dopadljiva dejanja ter diktirala kaplanu radi opustitve naznanila kot impresariju celega gledališča 28 kronic kazni. Ker je bil malo popreje radi obrekovanja žandarmerije obsojen tudi kar na 140 kronic, štela bode ta posvečena roka sedaj v prid ubogih na roke ces. kr. eksekutorja 168 svetlih kronic. Toda vkljub vsem tem nezgodam ne odjenja. Ravno kar smo doznali izza kulis, da se pripravlja pod kaplanovim vodstvom za dan 12. junija, ko pride Prezvizišeni v Leskovcu, nova krasna igra »Sv. Boštjan z 28 fičafajic«. Bravo, Francek, le korajžo!

— **Iz Selc.** V naši občini kar ne morejo živeti klerikalci drugače, kakor da lažejo in lažejo. Kdo izmed njih je največji lažnik, to je težko dognati, ker vsi so mojstri in jeden izpred drugega lažejo. Franc Prevc in Franc Demšar sta bila pri sodišču v Škofjiloki kaznovana po 80 K, ker sta podpisala laži o občinskem odboru, o lovu in o g. F. Šliberju. Tožil je g. Šliber, in kaj pripovedujejo sedaj okrog, ko sta bila Prevc in Demšar kaznovana? Da je g.

Šliber pravdo izgubil. Resnično zabit mora biti vsak, kdor bi verjel, da je kdo pravdo dobil, če mora plačati kazen. Gosp. Šliberju očita »Slovenec«, da ni imel v redu računov. In zakaj se mu očita to? Zato, ker ni imel pobotnic za vsako krono, katero je dobil kakšen občinski revež. Če je zato nereden račun, kakšni pa so potem računi, katere dela selški župnik, kateri tudi nima pobotnic za vsako krono. In ravno ta mož Blamaža najbolj odpira usta o računih. Župnik Tomaž naj si zapomni, da so bili občinski računi na ogled vsakemu, zakaj jih ni prišel gledat? Njegovi cerkveni računi niso bili še nikdar na ogled javnosti, temveč sta jih samo videla in podpisala ključarja, katera pa tudi podpišeta sebi smrtno obsodbo, če bi župnik rekel. Župnik gospodari z javnim — ljudskim denarjem kakor občina, toda nikdar še ni javno položil računov. Če on tedaj upije o občinskih računih, da so nejasni, tudi mi ne verjamemo, da bi bili cerkveni računi pravilni. — »Slovenec« tudi »čveka« o zadnji občinski seji dne 14. maja t. l. Pred vsem moramo odločno zavrniti očitane okr. glavarju gospodu Pircu, da mu njegova liberalna stranka ne zaupa toliko, da bi spopal kompromis. Gospod okr. glavar je bil popolnoma nepristranski in z odborniki napredne stranke še govoril ni, pač pa je s klerikalci obdeval. To podtikanje strankarstva okr. glavarju je klerikalna hudobija in podlost. Tisti dopisnik, ki piše take stvari, je navaden ničvrednež. Po seji dne 14. maja se je vlekla vsa klerikalna možakarija k velikanu »kato-ličanu« Frkčarju, in tam so v potu svojega obraza krpali in mašili skupaj laži, katere so poslali v »Slovenca«. Klerikalci pravijo da jih skrbe nejasni računi. Mi vemo kaj jih skrbi. Tisti županski stolček jih skrbi, ker ga ne morejo še zasesti. Prihodnjic pa še kaj nalagajte v »Slovenca«.

— **Znamenita aretacija** se je — kakor se nam poroča — pripetila v Cerkljah pri Kranju dne 25. t. m. Prijet in v kranjske zapore je bil odpeljan imetni bahač in Mesarjev zet Janez Jenko, sin predobro znanega Aleša Jenkota, posestnika iz Zgornjih Brnikov, ker je meseca decembra lanskega leta Jožetu Goljatu, po domače Kimovcu, iz Spodnjih Brnikov vzel iz neke kleti 6400 K, katere je imel Kimovec ondi spravljene. Tem znamenitejšje je, ker je bil omenjeni Alešov sin sedaj ženin in bi se imel drugi dan poročiti z Mesarjevo Mano iz Cerkljan. Bala je pripravljena, pitano tele že zaklano, a Jože Galjot pa vseeno ni bil zadovoljen, da bi se z njegovim denarjem Korecmanov Janez okrog bahal in ženil. Oče Aleš je pa že od vednega prekladanja iz ene rame na drugo tako opešal, da zmirom pravi: »Saj ne moremo vsmu kaj! Jaz ne morem nič dati!« Mana pa sedaj zopet tisti čas, da bo smel Janez zopet jahati »kolo«, jaz pa se ukvarjati s kokljoo!

— **Županska volitev v Krškem.** Piše se nam iz Krškega. Danes je bil naš prejšnji župan gosp. dr. Tomaž Romih zopet izvoljen županom, za prihodnjo dobo. Zbralo se je vseh 30 odbornikov izvzemši ednega,

ki je bil opravičen, ter dva virilista. Dr. Romih voljen je bil z vsemi glasovi. Tudi volitve občinskih svetovalcev vršile so se soglasno. S tem je bil izvršen hud boj, ki se je deloma hrupno še bolj pa natihoma bojeval. Obljubili smo svoječasno poročilo o občinskih, meseca februarja izvršenih volitvah. To poročilo naj tukaj sledi. Pri zadnjih državno- in deželnozborskih volitvah je velika krška občina v naprednem smislu tako odločno v boj posegla, da bi politična tehnična nasprotnike skoraj prelahko spoznala. Da se to našim razširjevalcem teme in neumnosti ni dopadlo, je umevno. Zato je tedaj njih generalissimus, sladki in gladki dekan Schweiger, zagrozil krškim naprednjakom: »Pri Filipih, pri prihodnjih občinskih volitvah, se vidimo.« In odtlej so se pridno pripravljali na boj ti gospodje, kateri so namesto Izveličarjevega nauka: Ljubi svojega bližnjega in odpuščaj mu, postavili talmudsko geslo: »zob za zob«, oziroma naš domači rek: šilo za ognjilo. Delalo se, je kakor je to že navada pri klerikalcih, z vsemi sredstvi. Ker so se katoliško narodne volilne lumparije že tako često opisovale, da so vsakemu znane, se jih ne bomo tukaj dotikali. Tik pred volitvami so bili že tako zmagozavestni, da niso kar nič dvomili, da je vsaj 3. razred zanje siguren. Nalagali so jih njih lastni, plačani agitatorji, kateri so nosili po vaseh na dolgih drogih različne za Krčane sramotilne napise in slike, nedvomno izvršene od blagoslovljenih umetnikov v leskovškem župnišču. Dopis bi postal preobširen, ko bi hoteli opisati vse klerikalne budalosti. Omenimo le, da se je posebno odlikoval »žegnani biciklist« kaplan Vrhovec, kateri je bil ordonanca med leskovškim župniščem in krškim Pfeiferjem. Ko bi ti gospodje delali v cerkvi s tako vnemo kakor pri volitvah, bi bila nebesa vsem župljanom tako gotova, kakor smrt. — Klerikalci so sklicali v Semše volilni shod. Prišlo je pa toliko naših, da se niso upali ga otvoriti. Mi smo pri teh volitvah računili edinole na razsodnost našega kmeta, in njih izzid je pokazal, da smo imeli prav. V tretjem razredu so dobili klerikalci komaj 1/3 oddanih glasov, in še ta peščica se je potem sramovala svoje neumnosti. Naših je pa odšlo še okoli 200 domov, ne da bi glasovali, ko se je videlo, da klerikalni naskok ni resnim smatrati. V 2. in 1. razredu se črni niti pokazali niso. Pri volitvi v 3. razredu nastopil je kot kolovodja že imenovani Vrhovec. Mož je slišal toliko grenkih in čutil toliko gorkih, da se nam je kar smilil. Njegov mojster dekan Schweiger je pa pokazal, da se je nekaj naučil. Der Esel geht nur einmal auf's Eis — no, g. dekan je šel dvakrat; prvič na dr. Tavčarjev shod v Krškem, drugič v Kostanjevici, tretjič se pa vendar ni upal, ali ga je pa — pamet srečala. Britke skušnje na prvih dveh shodih in pa misel: v tretje gre rado, ga je menda napotilo, da je ostal to pot doma. Izid volitev je pokazal, kako opravičen je bil »strah« naprednjakov, o katerem je vedel znani strokovni list za laž in častikrajo toliko poročati. V leskovškem župnišču so si pa rekli: Takih-le batin pa res ne moremo sprejeti — brez rekurza. In usedle so se te brunne duše in napisale z združenimi močmi toliko in takih lažij, da nam manjka izraza v njih označenje. Sodeloval je z juridičnim svetom kajpada

tudi naš po poklicu klerikalec Pfeifer. Ta konglomerat lažij, obrekovanja, podlosti in zlobnosti so ti sveti možje še polili z omako denunciacije, in ga poslali kot rekurz deželni vladi. Dosegli so, da se do rešitve rekurza ni volil novi župan in na ta način neprosto-voljno podaljšali vladanje dosedanjega skoraj za pol leta. Vsi skupaj so nadalje dosegli novo lepo blamažo, ker je bil njihov rekurz kot popolnoma neutemeljen seveda odbit, kaplan Vrhovec posebej pa je dobil za izredne zasluge in kot »Lehrgeld« pri nastopu politične kariere 14 dni zapora, katere mu je c. kr. okrajno sodišče prisodilo radi obrekovanj v rekurzu. Finis coronat opus. Ko bi bil g. Vrhovec nekoliko bolj premeten, bi pustil podpisati rekurz svojim učiteljem, kateri bi bolj zaslužili tako lekcijo. Zdaj si umivajo s sladkimi obrazi roke. — To je bil naš odgovor na klerikalna izzivanja. Da je pri rastoči zavednosti naših kmetov za vselej odklenkalo klerikalnim nadam, o tem so zdaj gotovo tudi v leskovškem župnišču prepričani.

— **Kakor na Hrvatskem!**

Celó hrvatski ban je moral priznati, da je eden glavnih vzrokov velikanskega gibanja na Hrvatskem to, da so madjarski železniški uradniki narodovega jezika popolnoma nezmožni. Kar se tiče železniških uradnikov, je pri nas na Slovenskem skoro ravno tako kakor na Hrvatskem. Na železnicah je vse polno uradnikov in drugih uslužbencev, ki niso zmožni slovenskega jezika. Marsikdo izmed njih bi dosti raje služboval med svojimi rojaki, a vsa prizadevanja, da bi bil premeščen, so zaman. Slovenske uradnike, ki bi bili radi nastavljeni v domačem kraju, pa puste nalašč med Nemci. Da imajo železniške uprave pri tem politične in nacionalne namene pred očmi, je jasno kot beli dan. Kako daleč sega ta sovražnost do Slovencev, za to je obilo izgledov. Kakšne posledice ima to, da železniški uradniki niso zmožni narodovega jezika, se je pokazalo te dni pri sodišču v Mariboru. Dne 4. aprila je prišlo več gospodov iz Maribora, med njimi profesorja dr. Potočnik in Vrstovšek na postajo južne železnice Račje pri Mariboru. Zahtevali so vožnje listke v slovenskem jeziku. Uradnik ne zna slovenski, oziroma ni hotel razumeti in je silil, naj rečeni gospodje ž njim nemški govore. Tudi postajenačelnik Wambrechtsamer je to zahteval. Vsled tega je nastal prepirl in za poslovanje na slovenski postaji popolnoma nezmožni železniški uradniki so se požurili ovaditi dr. Potočnika in prof. Vrstovška pri državnem pravdništvu!! No, državno pravdnništvo ni našlo povoda, da bi sodno postopalo. Stvar je prišla pred okrajno sodišče. Prof. dr. Potočnik in prof. Vrstovšek sta bila radi žaljenja časti obsojena vsak na 20 K, postajenačelnik pa radi istega delikta na 40 K. Iz visokosti kazni se spozna da je krivo vsega prepira nemško uradništvo. Čas bi bil, da se enkrat v državnem zboru energično nastopi proti tem privandrancem, ki povsod le nemire in škandale provzročajo. Kdor ni slovenskega jezika popolnoma zmožen, nima na Slovenskem ničesar iskati. Sedanjim prav hrvatskim razmeram na Slovenskem se mora energično konec narediti.

Zmešane lase

kupuje po najvišjih cenah in plača bolje nego vsaka zunanja firma

Ludovik Businaro

v Ljubljani, Hilšarjeve ulice št. 10.

Nabiralce las opozarjam s tem uljudno na mojo firmo.

Pariz 1900:
GRAND PRIX.

Singer šivalni stroji

za domačo uporabo in vsako stroko fabrikacije.

Brezplačni pouk v vseh tehnikah modernega vezenja.

Singer Co. šivalni stroji del. dr.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 6.

(1380-2)

Gradec, Sporgasse 36, Radetzkygasse 10. — Celovec, Burggasse 19. — Celje, Kolodvorske ulice 8. — Maribor, Gosposke ulice 24. — Leoben, Sauraugasse 79. — Hartberg, Rathaus. — Wolfsberg, Klostersgasse 30.

Zobotrebce

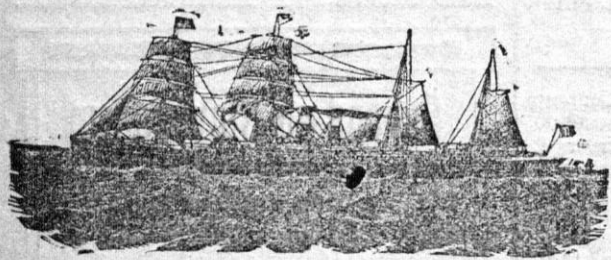
(klinčke)

lepo izdelane kupujeta v vsakej množini in plačujeta po najvišji ceni

Hitzl in Kozina

v Ljubljani, Breg šte. 20, I. nadstropje.

Samo lepo blago se vsprejema!

Red Star Line.

Iz Antwerpena

v Ameriko.

Prve vrste parobrodi. — Naravnost brez prekladanja v New York in v Philadelphijo. — Dobra hrana. — Izborna oprava na ladiji. — Nizke vožne cene. (2073-40)

Pojasnila dajejo:

Red Star Line, 20, Wiedener Gürtel. na Dunaji, ali Karol Rebek, konc. agent v Ljubljani, Kolodvorske ulice št. 32.

Zarezane strešnike

vštricne (Strangfalzziegel) in francoske (gepreste Falzziegel)

zidarsko opeko

cement roman in portland

glinaste peči in štedilnike

plošče za tlak šamotne in cemetne

kakor tudi

(854-9)

vse drugo stavbinsko blago

ponujajo po najnižjih cenah v poljubnih množinah

F. P. Vidic & Comp., Ljubljana.

Zobozdravnik

med. dr.

E. Bretl

v Ljubljani

(1278-3)

se je stalno preselil

v „Filipov dvorec“

na vogalu Špitalskih ulic

zraven Frančiškanskega mostu.

Uhod za vodo.

Vsaki gospodinj

je čestitati, ki glede na zdravje, prihranek in dobri okus uporablja Kathreiner-Kneippovo sladno kavo.

Vljudna prošnja: Pri kupovanju ne zahtevajte samo »sladne kave«, ampak izrečno vselej — Kathreinerjevo — Kneippovo sladno kavo in odjemajte jo le v izvirnih zavojih, kakršnega kaže ta podoba.

